सञ्चालन गर्न सकिने मूख्य मूख्य कृयाकलापहरू

- सार्वजनिक उद्यान, पार्क निर्माण
- सार्वजनिक पोखरी निर्माण, भैरहेका पोखरी संरक्षण, बुह उपयोगी पोखरी निर्माण, पानीको मुहान संरक्षण
- खाली पर्ति जग्गाको संरक्षण तथा त्यसमा रूख बिरूवा हुर्काउन लाग्ने खर्च
- नगरको प्रत्येक वडामा तथा गा.वि.स.मा एउटा नर्सरी स्थापना गर्न
- भू-क्षय/बाढी पहिरो नियन्त्रण, नदी कटान
- क्षेत्रमा बाँस, अम्लिसो आदी जस्ता माटो संरक्षण सम्बन्धि
- पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धी कार्य गर्न, Water Recharge System मा सहयोग गर्न
- फोहरमैला व्यवस्थापनमा सहयोग (फोहरको पुनः प्रयोग, फोहरबाट उर्जा उत्पादन,
- सार्वजनिक स्थलमा कुहिने र नकुहिने फोहरहरु राख्नको लागि आवश्यक विनहरु, सहरी क्षेत्रमा समुदाय मिली फोहरबाट कम्पोष्ट मल

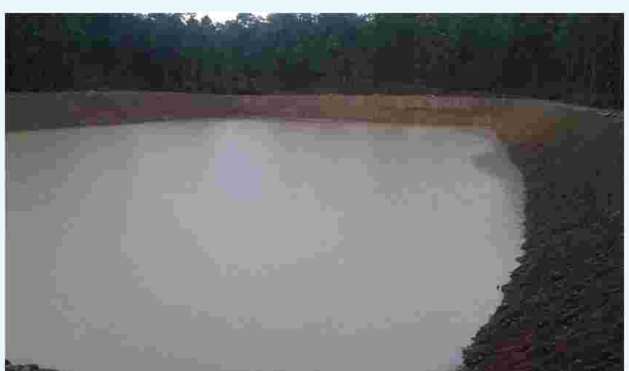

चप्पन जनज्योती स्मृती पोखरी, त्रियुगा नगरपालीका

कार्यक्रमको मुख्य अपेक्षित उपलब्धीहरू

विवरण	इकाई	लक्ष्य
वातावरणमैत्री घरधुरी घोषणा	वटा	१०२५००
वातावरणमैत्री वडा घोषणा	वटा	२०२
पोखरी निर्माण तथा संरक्षण	वटा	४९०
सडक सौर्य बत्ती	वटा	५६००
सौर्य बत्ती (घरधुरी)	वटा	१६००
सुधारिएको चुल्हो	वटा	२४७००
पार्क निर्माण तथा संरक्षण	वटा	३००
वृक्षारोषण	वटा	११२००००
नर्सरी	वटा	१२०
स्मृति बाटिका	वटा	३४
सार्वजनिक शौचालय	वटा	२२३
शौचालय (घरधुरी)	वटा	१००००
खाली प्रति जग्गा संराण	हेक्टर	१२४
फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यक्रम (समुदायमा आधारित)	वटा	९
डष्टविन/कन्टेनर	वटा	२३०००
खानेपानी मुहान संरक्षण	वटा	२५०
गोठ सुधार	घरधुरी	८०९९
शिपमूलक तालिम	जना	१३७७२
समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन कार्यक्रम	वटा	८९५

नेपाल सरकार
सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय
वातावरणमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम
हातीसार, काठमाण्डौ, नेपाल
फोन नं.: ०१-४४२९७२९
ई-मेल ठेगाना : eflgfp@gmail.com
Website : www.eflgp.gov.np

वातावरणमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम

UKaid from the British people

पृष्ठभूमि

वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूप :

वातावरण, जनसंख्या, गरिवी र विकासमा समन्वय तथा सहकार्यलाई प्रोत्साहित गरी वातावरण संरक्षण र दिगो विकास गर्न स्थानीयस्तरदेखि नै जिम्मेवारी बोधका साथ जागरूकता ल्याउन नेपाल सरकारले २०७०/६/२३ मा वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूप, २०७० स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

स्थानीय निकायको नेतृत्वदायी भूमिकामा वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूपका सूचकहरु हासिल गरी घरपरिवार, टोलबस्ती, वडा, गाउँ तथा नगर एवं जिल्ला हुँदै देशलाई नै वातावरणमैत्री बनाउने वृहत उद्देश्य प्रारूपले लिएको छ ।

वातावरणमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम :

कोशी तथा गण्डकी जलाधार क्षेत्रका १४ जिल्लामा पर्ने ५४ वटा नगरपालिकाहरु र ६० गा.वि.स. (एक जिल्लामा पाँच गा.वि.स का दरले) १४ जिल्लमा वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूप, २०७० लाई कार्यान्वयन गर्ने उद्देश्यले संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले आर्थिक बर्ष २०७१/०७२ बाट वातावरणमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम कार्यान्वयनमा आएको छ । यो कार्यक्रम आ.व. ०७१/७२ मा प्रारम्भ भै आ.व. ०७३/७४ मा सम्पन्न हुनेछ । यस कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न बेलायत सरकार (DFID) ले १५ मिलियन पाउण्ड (15 million pound) नेपाल सरकारलाई अनुदान उपलब्ध गराउनेछ भने नेपाल सरकारले समेत रकम उपलब्ध गराउनेछ ।

कार्यक्रम कार्यान्वयन भएका स्थानीय निकायहरू

सि.नं.	जि.वि.स.	न.पा.	गा.वि.स.
१.	गोरखा	गोरखा, पालुङ्गटार	सिम्जुङ्, ध्याचोक, बारपाक, देउराली, मनकामना
२.	लमजुङ	बेशीशहर, सुन्दरबजार	ईलमपोखरी, घेर्मु, ताघ्रिङ, पसगाउँ, भोजे
३.	कास्की	पोखरा (उप.), लेखनाथ	सार्देखोला, थुम्की, भदौरे तमागी, पार्चे, ढिकुरपोखरी
४.	चितवन	भरतपुर, रत्ननगर, खैरहनी, चित्रवन, नारायणी, माडी	लोथर, सिद्धि, शक्तिखोर, चण्डीभञ्ज्याङ्, दाहाखानी
५.	नवलपरासी	रामग्राम, कावासोती, देवचुली, वर्दघाट, गैडाकोट, सुनवल	कोलवा, त्रिवेणी सुस्ता, धौवादी, पाल्ही, तम्सरिया
६.	सप्तरी	राजविराज, शम्भुनाथ, कञ्चनरूप, सप्तकोशी	भारदह, लालापटी, तेरहौता, छिन्नमस्ता, हरिपुर
७.	सिराहा	सिराहा, मिर्चैया, लहान, गोलबजार	गाढा, सन्हैठा, सुखिपुर, भोक्राहा, कल्याणपुर का.व.
८.	सर्लाही	मलंगवा, हरिवन, लालबन्दी, ईश्वरपुर	कालिन्जोर, चन्द्रनगर, सेखौना, बलरा, भवानीपुर
९.	धनुषा	जनकपुर (उप.), धनुषाधाम, क्षिरेश्वरनाथ, गणेशमान चारनाथ, मिथिला, सबैला	तुल्सि, सिंग्याही मडान, वनिनियाँ, ठाडि झिझा, कचुरी ठेरा
१०.	उदयपुर	त्रियुगा, कटारी, बेल्टार-बसाहा	पञ्चावती, रौता, आँपटार, जोगीदह, सुन्दरपुर
११.	रौतहट	गौर, चन्द्रपुर, गरूडा	राजदेवी, राजापुर फरहदवा, जिगङवा वेलविछवा, राढो, कनकपुर
१२.	सिन्धुली	कमलामाई, दुधौली	भुवनेश्वरी, भिमस्थान, डाँडी गुराँसे, वितिजोर, भद्रकाली
१३.	काभ्रेपलाञ्चोक	पाँखखाल, दाप्चा-काशीखण्ड, पनौती, बनेपा, धुलिखेल	
१४.	तनहुँ	बन्दीपुर, आँबुखैरनी, शुक्लागण्डकी, व्यास, भानु	

यस कार्यक्रमको लक्ष्य स्थानीय तहमा वातावरणमैत्री शासनको अवलम्बन गर्दै जलवायु परिवर्तन अनुकुलन तथा वातावरणमैत्री समाजको विकास गरी गरिवी न्युनिकरणमा सहयोग पुऱ्याउनु रहेको छ ।

यस कार्यक्रमको उद्देश्य वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन एवं विपद् व्यवस्थापनको लागि एकीकृत योजना बनाई विपद् तथा जलवायु परिवर्तनको कारण जोखिममा रहेका मानिसहरूको जलवायु अनुकुलन क्षमता विकास गर्नु रहेको छ ।

यस कार्यक्रमले नगरपालिकाका १०० वटा वडाहरु र गाउँ विकास समितिका १०० वटा वडालाई वातावरणमैत्री घोषणा गरी कम्तीमा १ लाख घरधुरी वातावरणमैत्री घरपरिवारका रूपमा रूपान्तरण गरिने लक्ष्य लिएको छ ।

अपेक्षित उपलब्धीहरू (Outcome)

१. स्थानीय निकाय, विषयगत कार्यालयहरु र नागरिक समाजको जलवायु परिवर्तन अनुकुलन तथा वातावरणमैत्री शासन प्रणाली अवलम्बन गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गरि जलवायु परिवर्तन तथा विपद् जोखिममा रहेका मानिसहरूको अनुकुलन क्षमता बढाउने ।

२. वातावरण, जलवायु परिवर्तन तथा विपद् व्यवस्थापनका लागि एकीकृत योजना तर्जुमा प्रकृया अवलम्बन गर्ने ।

३. स्थानीय समुदायको जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याउनको लागि जलवायु परिवर्तन अनुकुलन, वातावरण र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी क्रियाकलापहरु कार्यान्वयन गर्ने ।

सुचकको परिचय

वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूप, २०७० मा उल्लेख भएका सूचकहरू हासिल भएमा वातावरणमैत्री घरदेखि जिल्लासम्म घोषणा गर्न सकिने प्रावधान रहेको छ । ती सूचकहरूको निम्न अनुसार वर्गिकरण गरिएको छ ।

- **आधारभूत सूचकः** वातावरणमैत्री घोषणा हुनको लागि घरपरिवारदेखि जिल्लासम्म अनिवार्य रूपमा आधारभूत सूचक पुरा गर्नुपर्ने छ ।
- **विकसित सूचकः** वातावरणमैत्री घोषणा हुनको लागि यी सूचकहरू पुरा गर्नु अनिवार्य नभएतापनि थप स्तरीकरण (तारा) को लागि पुरा गर्नुपर्ने छ ।

नगर क्षेत्र

तह	आधारभुत सूचक संख्या	विकसित सूचक संख्या	जम्मा सूचक
घरपरिवार तह	१६	९	२५
टोल तह	९	४	१३
वार्ड तह	१३	१५	२८
नगर तह	१८	५३	७१

गाउँ विकास क्षेत्र

तह	आधारभुत सूचक संख्या	विकसित सूचक संख्या	जम्मा सूचक
घरपरिवार तह	१६	८	२४
वार्ड तह	११	१३	२४
गाविस	३१	३०	६१

चण्डीभञ्ज्याङ लामो झरना संरक्षण, चितवन